

ZNAKI UMIRJANJA KRIZE SE KREPIJO

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

19

Povpraševanje se krepi; pri menjalnem sektorju bolj kot nemenjalnem. Skupno domače trošenje je v drugem četrtletju poraslo za 1.1%, a je ostalo dobrih 12 odstotkov pod lanskim. Zaostanki v trgovinski menjavi se zmanjšujejo. Junija izstopa presežek, ki mu v največji meri botruje izrazit padec uvoza iz nečlanic EU. Znaaki umirjanja krize se krepijo; gospodarska klima je julija ohranila junijske vrednosti, ob nespremenjenih naročilih se je ohranilo zaupanje v predelovalnih in storitvenih dejavnostih ter v gradbeništvu, popravilo se je zaupanje v trgovini. Umirjanje se odvija na različnih, a mnogo nižjih ravneh kot pred letom oziroma v povprečju preteklih let. Gospodarska klima se je tudi v celotni EU27 nekoliko, a zelo pičlo popravila.

Industrijska produkcija se je junija spet zmanjšala; bila je za skoraj odstotek manjša kot mesec prej, za dobro petino manjša kot junija lani, trendno pa se je zmanjševala po -1,19% mesečno. V neindustrijskih dejavnostih se je padanje aktivnosti nadaljevalo; zmanjšala se je vrednost del in število delovnih ur v gradbeništvu. Padcu v turizmu so botrovali predvsem tuji turisti. Zmanjševala se je tudi aktivnost v prometnih panogah; kriza v prodaji avtomobilov je malo popustila. Na trgu dela se je recesija poleti umirila. Število iskalcev dela je raslo z zmanjšanim pospeškom; delodajalci so sicer julija ponujali največ prostih delovnih mest letos, a bilo jih je za tretjino manj kot pred letom. Največji je bil padec v predelovalnih dejavnostih. Brezposelnost v EU je tudi junija rasla; v evro območju je bila precej višja kot v drugih članicah EU.

Zniževanje cen se zaustavlja; avgusta so cene življenjskih potrebščin ostale nespremenjene, tudi bolj dolgoročna dinamika je mirovala. Cene stanovanj vztrajno padajo; novih še hitreje kot starih; zniževanje cen spremlja še nekajkrat hitrejšo padanje kupoprodaj stanovanj. Proizvajalčeve cene se še naprej znižujejo, medletne stopnje so negativne že četrti zaporedni mesec; cenovna pričakovanja v predelovalnih dejavnostih se kljub temu še naprej krepijo. Cene surovin (euro indeks) spet padajo; v zadnjem letu se je najbolj pocenila nafta, podražilo se je samo zlato.

Dinamika ključnih javnofinančnih prihodkov se je v poletnih mesecih izboljšala predvsem v sezonsko močnem juliju. Medletna stopnja je postala pozitivna, rast impulznega trenda se je okrepila. Levji delež k rasti posrednih davkov so prispevale trošarine, ki so bile v obeh poletnih mesecih skupaj za preko 100 milijonov više kot v istem obdobju 2008. Okrepljena dolgoročna dinamika DDV kaže na povečanje gospodarske aktivnosti v poletnih mesecih. Krediti gospodarstvu in gospodinjstvom so julija skromno porasli, depoziti, posebno prebivalstva, pa so se zmanjšali. Skupna neto finančna pozicija podjetij in prebivalstva je tako julija padla celo na najnižjo letošnjo raven. Celoletna tekoča bilanca bi mogla biti pozitivna; zadnjič je bila takšna leta 2002. Poletni pozitivni rezultat je posledica hitrejšega padca uvoza kot izvoza

THE SIGNS OF CALMNESS OF THE CRISIS HAVE STRENGTHENED

Velimir Bole, Jože Mencinger, Franjo Štiblar, Robert Volčjak

20

The demand augmented, more in tradable than in non-tradable sectors. Aggregate domestic demand in the second quarter increased by 1.2 percent while being 12 percent lower than a year ago. The lagging in foreign trade was getting smaller. Current account surplus in June was created mainly by the decrease of imports from non EU countries. There are more and more signs that the crisis is calming; business climate in July retained the level it had in June; unaltered new orders were accompanied by improved confidence in industry, services and construction; the confidence in retail trade consolidated as well. The calmness is at different levels but in all much lower than a year ago. Business climate improved in the EU 27 modestly, as well..

Industrial production sank again, being one percent lower than a month ago and more than twenty percent lower than a year ago; it was decreasing by 1.19 percent monthly. In other sectors, the drop of economic activity continued. Both, the value of construction works and the number of the hours worked decreased. The drop in tourism was shaped by foreign tourists. Activity in different transportation branches decreased as well, while car sale improved a little. Recession in the labor market calmed too; the number of jobseekers was increasing but at a lower rate. Demand for labor increased in July, but there were a third less offering of jobs than a year ago; the reduction was most pronounced in manufacturing. Unemployment in EU continued to grow; unemployment rates in the euro area being considerably higher than in other EU countries.

Price reduction began to slow down. In August, retail sale prices remained unaltered, and the longer run dynamics calmed. The prices of apartments are constantly dropping: faster for new than for old apartments; the drop of prices was accompanied by much faster drop in the number of sales. Producers prices continue to fall, yearly changes have been negative for four months in a row. Price expectations are however increasing. World commodity prices (euro index) decreased again; in a year, prices of oil lowered the most while only prices of gold increased.

The dynamics of major public revenues improved considerably in summer months, particularly in seasonally strong July. Yearly rate of change became positive, and impulse trend strengthened. The major share of the improvement belongs to excise taxes which were in two months for 100 millions euros larger than in the same period last year. The strengthened long run dynamics of VAT points to increased economic activity in summer months. Credits to business and households increased modestly in July, while deposits, particularly of the households, decreased considerably. Thus, net financial position of households and business worsened to the lowest level in 2009. Yearly current account balance might be positive in 2009; for the first time since 2002. The surplus in the first half of the year was shaped by the fall of imports being stronger than the fall of exports.

21

* * * * *

AGREGATNO POVPRASEVANJE IN PRIČAKOVANJA

1. Povpraševanje se krepi, pri menjalnem sektorju bolj kot nemenjalnem

Podatki o četrtletnem domačem produktu so dostopni do drugega četrtletja letos. Skupno domače trošenje je v drugem četrtletju poraslo za 1.1% (očiščeno sezone in delovnih dni), medtem ko je bilo še vedno znatno nižje kot pred letom (medletna stopnja domačega trošenja je z-10% v prvem četrtletju padla v drugem na -12.1%).

Od komponent končnega domačega trošenja je v drugem četrtletju poraslo samo trošenje države, najmočneje pa se je skrčilo investicijsko trošenje; v primerjavi s prvim četrtletjem letos je padlo za 8.4%, v letu dni pa se je zmanjšalo za 27.2%. Visoko negativne medletne stopnje so seveda v veliki meri tudi posledica visoke osnove primerjave. V 2008/II so namreč še zelo hitro naraščala gradbena dela (ki jih je poganjala država), kar je v 2008/II močno dvignilo investicije.

Podobno kot domače skupno trošenje se je tudi (desezonirano) izvozno trošenje v drugem četrtletju po treh četrtletjih prvokrat povečalo; poraslo je za 1.2%. Istočasno pa je bolj dolgoročna medletna dinamika ostala še zelo nizka -21.5%. izrazito krčenje investicijskega trošenja je povzročilo tudi veliko krčenje uvoza - še hitrejša kot pri izvozu (v drugem četrtletju se je zmanjšal za 2.3%) Tako je menjava s tujino v drugem četrtletju ponovno opazno (za 3.1%) povečala domači bruto produkt.

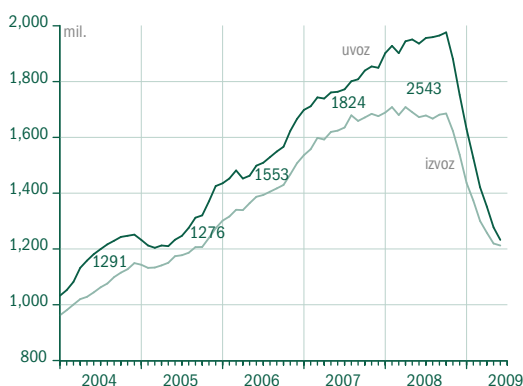
Razpoložljivi podatki o mesečnem trošenju so dostopni za junij le pri trošenju prebivalstva in investicijah. Junija je trošenje prebivalstva poraslo za 3.5%, vendar je povečanje posledica visokega sezonskega učinka junija, saj je bila bolj dolgoročna dinamika še naprej negativna (rast impulznega trenda je bila na letni ravni -6.1%). Podobno velja tudi za investicije, ki so junija prav tako porasle (za 3.1%), vendar sta bila oba indikatorja bolj dolgoročne dinamike še naprej opazno pod -20% na leto.

Pričakovano trošenje blaga (menjalnega sektorja) se še naprej krepi. V trgovini na drobno že polovica anketiranih trgovin pričakuje v naslednjih treh mesecih rast povpraševanja. Tudi v predelovalni dejavnosti pričakovano domače in izvozno trošenje še naprej raste. Pri skupnem in izvoznem povpraševanju že polovica anketiranih podjetij pričakuje rast povpraševanja v naslednjih treh mesecih. V storitvenih (nemenjalnih) sektorjih pa se je rast pričakovanega trošenja zaustavila; podobno kot julija, tudi avgusta približno 45% anketiranih podjetij pričakuje rast povpraševanja v naslednjih treh mesecih.

2. Presežek v junijski blagovni menjavi

Junija izstopa presežek v skupni blagovni menjavi, ki mu v največji meri botruje izrazit padec uvoza iz nečlanice EU. Zaostanki v vrednosti menjave za lanskim letom se sicer zmanjšujejo.

Trgovinska menjava
(desezonirani podatki)

Skupni slovenski izvoz je bil junija 1405 milijonov € (19.6% manj kot junija 2008), uvoz 1376 milijonov € (31.9% manj kot junija lani), kar da presežek 29 milijonov € oziroma 102.1% pokritje uvoza z izvozom. V menjavi z EU je bil izvoz 984 milijonov € (padec za

19.1% glede na junij 2008), uvoz 1094 milijonov € (29.5% manj), kar pomeni primanjkljaj 110 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil junija izvoz 421 milijonov € (20.6% manj kot enak mesec lani), uvoz 281 milijonov € (kar 40% manj kot junija lani), kar da presežek 140 milijonov €.

V celotnem prvem polletju 2009 je bil skupni izvoz 7923 milijonov € (23.2% manj kot v enakem obdobju lani), uvoz 8211 milijonov € (30.2% manj), kar pomeni primanjkljaj 288 milijonov € oziroma 96.5% pokritje izvoza z uvozom. V menjavi z EU je bil izvoz v šestih mesecih 5577 milijonov € (23.4% manj kot v enakem obdobju lani), uvoz 6331 milijonov € (31.6% manj), kar pomeni primanjkljaj 754 milijonov €. V menjavi z nečlanicami EU je bil izvoz v tem obdobju 2346 milijonov € (22.7% manj kot v petih mesecih 2008), uvoz 1880 milijonov € (25.2% manj), kar da presežek 466 milijonov €.

V 2009 so se cene uvoženih proizvodov dvignile za 1.3% glede na junij 2009 (največji je dvig cen energentov), vendar so bile še vedno 4.7% nižje kot v juliju lani. Pri tem so cene uvoza iz evrskega območja v juliju narasle bolj kot iz neevrskega (1.6% proti 0.7%), hkrati pa manj zaostajajo za cenami uvoza v lanskem juliju (1.6% proti 9.6%).

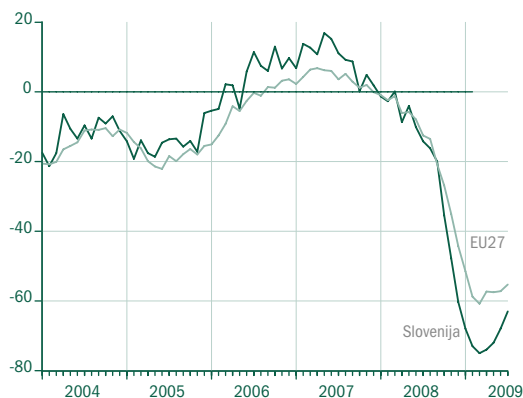
3. Ustalitev gospodarske klime na nizki ravni in šibko vračanje optimizma

Gospodarska krize še ni konec, a se pojavljajo znaki umirjanja razmer. Po rezultatih ankete Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) je gospodarska klima po dvomesečni pičli rasti v julija ohranila vrednost iz junija, od julija lani in od dolgoletnega povprečja pa je kazalnik klime nižji za 27 odstotnih točk..

Vrednost kazalnika zaupanja v predelovalnih dejavnostih je bila v juliju kot mesec prej, glede na julij lani pa je bila njegova vrednost nižja za 23,, glede na dolgoletno povprečje pa za 29 odstotnih točk. Pričakovanja za naslednje tri mesece so se izboljšala. Skupna naročila so bila enaka kot junija, s tem pa se je ohranila tudi rekordno nizko raven. Glede na mesec prej je bila vrednost kazalnika proizvodnje nižja za 10 odstotnih točk, medtem ko je bila vrednost kazalnika izvozna naročila pa višja za 5 odstotnih točk. Kazalnik pričakovana proizvodnja je juliju ohranil enako vrednost kot mesec prej, izboljšala pa sta se kazalnika pričakovane cene in pričakovan izvoz.

Optimizem se počasi vrača v storitvene dejavnosti, saj je bila vrednost kazalnika zaupanja v teh sektorjih julija za 2 odstotni točki višja kot mesec prej, hkrati pa za 39 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja, v primerjavi z julijem lanskega leta pa je bila njegova vrednost nižja za 37 odstotnih točk.

Naročila v predelovalni dejavnosti

24

Prav tako zaupanje zelo počasi raste tudi v gradbeništvu, saj je vrednost kazalnika zaupanja v tem sektorju v juliju v primerjavi s preteklim mesecem višja za 4 odstotne točke, v primerjavi z lanskim julijem pa je bila nižja za 57 odstotnih točk, hkrati pa je bila za 48 odstotnih točk nižja od dolgoletnega povprečja. Pričakovanja za naslednje tri mesece so prav tako ugodna. Glavni omejitveni dejavnik v gradbeništvu v juliju je bilo nezadostno povpraševanje, s čimer se je spopadalo 52% gradbenih podjetij, veliko konkurenco v panogi je kot omejitev navedlo 49% podjetij, 26% podjetij pa je imelo težave pri pridobivanju kreditov

Ankete SURS-a kažejo, da je bila vrednost kazalnika zaupanja v trgovini na drobno v juliju 2009 glede na pretekli mesec višja za 2 odstotni točki, glede na julij lani pa je bil kazalnik nižji za 46 odstotnih točk. V juliju je bil delež tistih podjetij, ki pravijo, da je povpraševanje nizko, 40%, kar 45% podjetij je kot omejitveni dejavnik navedlo konkurenco v panogi, za 38% podjetij v trgovini na drobno pa so omejitev ustvarjali visoki stroški dela. Kazalnik težka dostopnost do kreditov je v juliju 2009 dosegel najvišjo vrednost v opazovanem obdobju.

Gospodarska klima se je v celotni EU27 nekoliko, a zelo pičlo popravila. Po podatkih Eurostata so se v juliju 2009 naročila v predelovalni dejavnosti glede na mesec poprej zvišala za 2,1 odstotne točke, glede na julij lani pa so nižja za slabih 44 odstotnih točk. Glede na junij so se v juliju za 3 odstotne točke zvišala naročila v gradbeništvu, medtem ko so se pričakovanja v trgovini na drobno poslabšala za dobri 2 odstotni točki in ostajajo slabih 7 točk nižja kot julija lani. Splošni poslovni optimizem se je v juliju 2009 v celotni sedemindvajseterici dvignil in sicer za slabi 2 odstotni točki, v primerjavi z lanskim julijem pa je le-ta nižji za dobrih 17 odstotnih točk.

GOSPODARSKA AKTIVNOST IN ZAPOSLOVANJE

4. Industrijska produkcija za malenkost nižja

Industrijska produkcija se je nekoliko zmanjšala. Po podatkih SURS-a je bila industrijska produkcija v mesecu juniju za skoraj 1 odstotek nižja kot mesec prej, hkrati pa kar 22% manjša kot v juniju lani. Produkcija v drugem četrtletju je bila skoraj za 24% nižja kot v enakem obdobju lani. Impulzni trend kaže, da se je v juniju industrijska produkcija zmanjševala po stopnji -1,19% mesečno. Zaloge industrijskih produktov pri proizvajalcih so bile v juniju 2009 za 2 odstotka manjše kot v mesecu prej, v primerjavi z lanskim junijem pa so bile manjše za skoraj 4%.

25

Dejavnost rudarstva se je v juniju znižala za skoraj 1% glede na maj, v primerjavi z junijem 2008 pa se je rudarstvo skrčilo za dobre 4%. V prvih šestih mesecih letošnjega leta je bila dejavnost rudarstva za slabih 10% nižja kot v enakem obdobju lani.

V predelovalnih dejavnostih se je aktivnost glede na mesec poprej v juniju prav tako znižala za skoraj 1%, glede na junij 2008 pa so se predelovalne dejavnosti skrčile za skoraj četrtino. Prav tako se je dejavnost v predelovalni industriji v prvih šestih mesecih letošnjega leta zmanjšala glede na enako obdobje lani in sicer za dobrih 22%. Podroben pogled glede na mesec poprej pokaže v juniju na znaten upad proizvodnje v proizvodnji pijač in tekstilij, nekoliko manjši, do 5%, upad pa so utrpeli proizvodnja živil, koksa in naftnih derivatov ter električnih naprav. Ostali sektorji so v juniju beležili porast proizvodnje. Pri tem se je proizvodnja več kot podvojila v sektorju proizvodnja drugih vozil in plovil, nad 10% pa so v juniju rasli še sektorji proizvodnja kovin, proizvodnja usnja, usnjenih in sorodnih izdelkov ter proizvodnja računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov.

Aktivnost sektorja oskrba z elektriko, plinom in vodo se je junija glede na predhodni mesec skrčila za skoraj 4%, glede na lanski junij pa je bila produkcija tega sektorja manjša za 13%.

Produkcija v letošnjem juniju v primerjavi s predhodnim mesecem je bila za skoraj 2% višja v proizvodnji proizvodov za vmesno porabo, v proizvodnji proizvodov za investicije je le-ta ostala enaka, v proizvodnji proizvodov za široko porabo pa je bila nižja za skoraj 5%.

Podatki Eurostata kažejo, da se je v juniju glede na maj industrijska produkcija zmanjšala za 0,2% v EU27, na območju evra pa za 0,6%. Glede na lanski junij pa se je v letošnjem juniju industrijska produkcija v EU27 zmanjšala za 15,6%, na območju evra pa za 17%. Med državami članicami, za katere so dostopni podatki, je industrijska produkcija v juniju glede na mesec poprej padla v sedmih, zrasla pa v desetih državah in sicer največ na Irskem (9,3%), Nizozemskem (2,1%) in Poljskem (1,7%). Največji upad industrijske produkcije so v mesecu juniju 2009 zabeležili na Danskem (-2,7%) in v Italiji (-1,2%).

5. Neindustrijske dejavnosti še naprej v glavnem rahlo navzdol

Po podatkih SURS-a je bila vrednost gradbenih del, opravljenih junija letos za 1,4% nižja od vrednosti gradbenih del, opravljenih v maju, v primerjavi z junijem lani pa se je zmanjšala za dobrih 15%. V drugem četrtletju leta je bilo glede na enako obdobje lani opravljenih za 1,7% manj gradbenih ur, vrednost impulznega trenda pa je v mesecu juniju letos znašala -1,75%.

26

Število turističnih prenočitev se je znova zmanjšalo. Junija jih je bilo za 4,2% manj kot v enakem mesecu leta 2008; skupno število prenočitev v šestem mesecu letos se je trendno (impulzni trend) zniževalo po mesečni stopnji -1,02%. To je predvsem posledica padca tujega povpraševanja, saj se je v juniju število turističnih prenočitev tujih gostov v primerjavi z junijem 2008 zmanjšalo za 7,4%, impulzni trend prenočitev tujih gostov v juniju kaže mesečno krčenje rast po stopnji 0,7%. Število prenočitev domačih gostov pa se je v juniju rahlo povečalo in sicer za 0,3% glede na enak mesec v lanskem letu. Bilanca turizma v drugem četrtletju je glede na enako obdobje lani negativna, saj je bilo skupno število prenočitev za 7,3% odstotke nižje, število prenočitev tujih gostov pa je bila manjše kar za dobro desetino.

V javnem cestnem prevozu je bilo junija prepeljanih za 1,6% manj, v zračnem prevozu pa za 15% manj potnikov kot v juniju lani, število opravljenih potniških kilometrov je bilo v javnem cestnem prevozu za 4,6% manjše, v zračnem prevozu pa za 11,7% manjše. V cestnem mestnem prevozu je bilo junija prepeljanih za 7,6% manj potnikov kot v istem mesecu 2008. Čez cestne mejne prehode na meji s Hrvaško je junija letos prispelo v državo za dobre tri odstotke več potnikov kot junija lani. Potniški promet na letališčih se je v letošnjem juniju glede na junij 2008 zmanjšal za 17,7%. V pomorskem prevozu je bilo v juniju prepeljanega za dobro petino več blaga in opravljenih za 1,7% manj tonskih kilometrov kot junija lani.

Kriza na slovenskem avtomobilskem trgu nekoliko popušča, saj je bilo glede na enak mesec lani junija v register vpisanih »le« dobrih 17% manj prvič registriranih cestnih motornih vozil, med njimi za dobro sedmino manj osebnih avtomobilov.

6. Število brezposelnih še raste, a z zmanjšanim pospeškom

Recesija se je poleti tudi na trgu dela počasi umirjala. Število aktivnih prebivalcev se je po podatkih SURS-a v juniju povečalo na 945582 oziroma za 274 oseb glede na mesec prej, glede na lanski junij pa se je število povečalo za 0,3%. V juniju je bilo v Sloveniji 859101 delovno aktivnih prebivalcev. Glede na maj se je število delovno aktivnih zmanjšalo za 1688 oseb ali 0,2%, glede na junij lanskega leta pa se je to število zmanjšalo za 2,6%. Med zaposlenimi osebami jih je bilo v juniju še vedno 91% zaposlenih pri pravnih osebah,

njihovo število pa se je od junija lani zmanjšalo za 2,8%. Število zaposlenih pri fizičnih osebah se je glede na junij 2008 zmanjšalo za 5,4%. Med samozaposlenimi pa je bilo 57% samostojnih podjetnikov posameznikov; njihovo število se je v juniju povečalo za 380, od junija lani pa se je to število povečalo za 6,4%. Število kmetov je v junij glede na maj ostalo nespremenjeno, glede na junij lanskega leta pa se je zmanjšalo za 5,2%.

Iskalci dela

27

Po podatkih ZRSZ je bilo v Sloveniji v juliju 2009 registriranih 88457 brezposelnih oseb, kar je za 1976 oseb oziroma 2,3% več kot v juniju. Registrirana brezposelnost se tako od decembra lani povečala za 33,5%, od julija lani pa že za 43,7%. V juliju se je na zavodih za zaposlovanje prijavilo 8.889 oseb, kar je za 7,4 % več kot v juniju. Glede na junij se je prijavilo za petino več brezposelnih po izteku zaposlitve za določen čas ter za dober odstotek več iskalcev prve zaposlitve, za dobro desetino manjši pa je bil priliv brezposelnih trajno presežnih delavcev in brezposelnih zaradi stečaja. Med na novo prijavljenimi osebami je bilo največ brezposelnih, ki jim je prenehalo delovno razmerje za določen čas. V prvih sedmih mesecih letošnjega leta se je brezposelnost najbolj povečala na področju Nove Gorice in sicer za več kot polovico, najmanj, za slabo osmino, pa je porasla na področju Murske Sobotne.

Negotove gospodarske razmere vplivajo tudi na povpraševanje podjetij po delavcih. Tako so delodajalci v juliju prijavili slabih 15 tisoč prostih delovnih mest, kar je največje število v letošnjem letu. V primerjavi z junijem je bilo prostih delovnih mest več za 1,9%, glede na julij lanskega leta pa manj za dobro četrtino. V prvih sedmih mesecih se je povpraševanje po delavcih glede na primerljivo lansko obdobje zmanjšalo za 35,7%. Povpraševanje po delavcih se je najbolj zmanjšalo v predelovalnih dejavnostih in sicer za dobro polovico, za več kot 40 % pa še v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih, dejavnosti prometa in skladiščenja, dejavnosti trgovine ter vzdrževanja in popravil motornih vozil ter v

informativskih in komunikativskih dejavnostih. V predelovalnih dejavnostih se je število prostih delovnih mest najbolj, za štiri petine, zmanjšalo v proizvodnji kovin, proizvodnji drugih vozil in plovil, proizvodnji računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov, proizvodnji usnja, usnjenih in sorodnih izdelkov ter v proizvodnji drugih strojev in naprav. V okviru predelovalnih dejavnosti se je povpraševanje po delavcih povečalo edino v proizvodnji farmacevtskih surovin in preparatov in sicer za osmino.

28

Po podatkih Eurostata je bila junija 2009 stopnja brezposelnosti na območju evra (EA16) 9,4%, kar je za 0,1 odstotne točke več kot mesec poprej ter 1,9 odstotne točke več kot v juniju 2008. V celotni evropski sedemindvajseterici (EU27) je bila stopnja brezposelnosti v juniju 8,9% in se je glede na enak mesec lani povečala za 2 odstotni točki. Po Eurostatovih ocenah je bilo v juniju 2009 v EU27 21,5 milijona brezposelnih oseb, od tega 14,9 milijona na območju evra. Med posameznimi članicami EU so v juniju 2009 najnižjo stopnjo brezposelnosti imeli na Nizozemskem (3,3%) in v Avstriji (4,4%), najvišjo pa v Španiji (18,1%), v Latviji (17,2%) in v Estoniji (17%). Glede na isti mesec v letu 2008 se je v juniju brezposelnost povečala v vseh državah članicah, od tega največ v treh pribaltskih deželah, najmanj pa v Nemčiji in na Nizozemskem.

Stopnja brezposelnosti se z nekoliko manjšo silovitostjo povečuje tudi v ZDA, kjer je v juniju znašala 9,5%, kar je za 0,1 odstotne točke več kot mesec poprej.

CENE

7. Zmanjševanje cen se zaustavlja

Avgusta so cene življenjskih potrebščin ostale nespremenjene (julija so padle za 1%). Tudi bolj dolgoročna dinamika, kot jo kaže medletna rast, je mirovala.

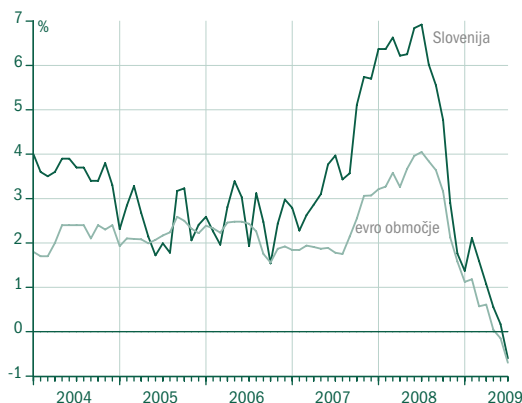
Med skupinami proizvodov so bile opazne razlike v rasti, še zlasti med blagom in storitvami, saj se je blago pocenilo (za 0.1%), storitve pa so se podražile (za 0.5%).

Avgusta so se cene zniževale v skupinah zdravja, hrane in brezalkoholnih pijač, obleke in obutve ter komunikacijah. V omenjenih skupinah so se najbolj znižale cene naslednjih podskupin: cene zdravil (pri zdravju), cene sadja in zelenjave (pri hrani in brezalkoholnih pijačah) ter, zaradi dodatnih sezonskih popustov, cene obutve (pri obleki in obutvi). Skupni indeks so najbolj potisnile navzdol pocenitve hrane in brezalkoholnih pijač ter zdravil (za 0.1 odstotne točke).

Avgusta so se cene zvišale v skupinah rekreacije in kulture, stanovanjske opreme, prevozov, alkoholnih pijač in tobaka ter gostinskih in nastanitvenih storitev. Glavne podskupine

produktov, ki so poganjale cene skupin navzgor so bili: počitniški paketi pri rekreaciji in kulturi, cene derivatov pri prevozu ter pohištvo pri stanovanjski opremi. Na skupni indeks življenjskih stroškov so najbolj vplivale podražitve stanovanjske opreme, prevoza ter rekreacije in kulture. Vsaka od teh skupin je prispevala po 0.1 odstotne točke k rasti življenjskih stroškov.

Medletna dinamika harmoniziranih cen na drobno

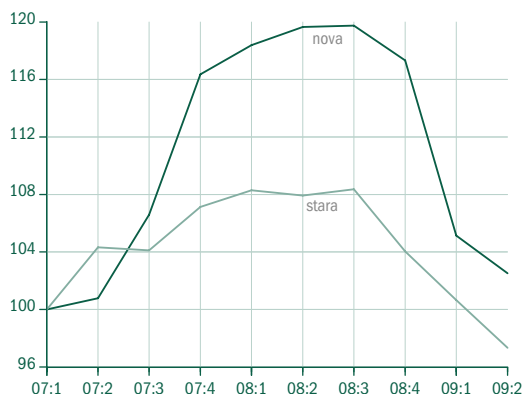
29

Tudi v evro območju se je inflacija avgusta povečala glede na julij, vendar še naprej ostaja negativna. Medtem ko je medletna rast harmoniziranega indeksa cen življenjskih potrebščin v Sloveniji z -0.6% v juliju porasla na 0.1% v avgustu, je v evro območju inflacija porasla z -0.7% v juliju na -0.2% v avgustu.

Pričakovane cene stagnirajo na zelo nizkih vrednostih. V storitvenih dejavnostih pričakuje povečanje cen v naslednjih treh mesecih 45%, v trgovini na drobno pa 50% anketiranih.

Še precej bolj kot cene življenjskih potrebščin pešajo cene stanovanj.

Cene stanovanj

Vir: SURS

Opomba: Indeks, 2007q1=100

Po drugem četrtletju 2008, ko so dosegle vrh, cene stanovanj vztrajno padajo. Cene novih stanovanj padajo hitreje kot cene starih; v zadnjem letu so cene novih padle že za 14.4%, starih pa za 10%.

Število transakcij s stanovanji se je zmanjšalo še bistveno bolj kot njihove cene. Število prodaj novih stanovanj je, na primer, padlo za 53.5%, število prodaj starih pa za 46%!

Proizvajalčeve cene še naprej padajo, medletne stopnje so negativne že četrti zaporedni mesec. Julija so se zmanjšale za 0.2%, na domačem trgu pa za 0.3%. Tako so bile julija skupne proizvajalčeve cene že za 3% nižje kot pred letom dni, proizvajalčeve cene za domači trg pa za 1.3% nižje.

Pričakovane cene se sicer v predelovalnih dejavnostih še naprej krepijo, avgusta je že polovica anketiranih pričakovalo povečanje cen v naslednjih treh mesecih. Tudi v gradbeništvu, kjer so sicer pričakovanja zelo nizko, se cenovna pričakovanja krepijo, vendar le 35% anketiranih pričakuje povečanje cen gradbenih del v naslednjih treh mesecih.

Cene surovin (euro indeks) so se v zadnjem mesecu zmanjšale za 1.8%, v zadnjem letu pa za 1.7%. V zadnjem mesecu so se najbolj zmanjšale cene surovin hrane (evrski indeks za 6.9%), najbolj pa so se povečale cene neprehrambenih kmetijskih surovin (evrski indeks je porasel za 1.5%). V letu dni so se najbolj zmanjšale cene nafte, evrski indeks kar za 36.6%, povečale pa so se samo cene zlata (evrski indeks za 20.8%).

FINANČNA GIBANJA

8. Poletno opazno izboljšanje dinamike ključnih javnofinančnih prihodkov

Poleti so javnofinančni prihodki precej zanihali (julija so porasli, avgusta pa padli). Ker je julij sezonsko opazno močnejši tako od junija kot od avgusta, takšen nihaj v dinamiki ne preseneča.

Bolj dolgoročna dinamika javnofinančnih prihodkov se je poleti še naprej izboljševala. Medletna stopnja rasti je avgusta po daljšem času celo postala pozitivna, rast impulznega trenda pa je že sicer tri mesece visoka in pozitivna (avgusta je rast impulznega trenda javnofinančnih prihodkov presegala 11% na letni ravni).

31

Neposredni davki in ostali prihodki so se julija in avgusta opazno okrepili. Izboljšanje je še zlasti vidno pri bolj dolgoročni dinamiki, saj je bila v obeh mesecih bolj dolgoročna dinamika bistveno višja kot v drugem četrtletju. Rast impulznega trenda je tako postala pozitivna in presegla celo 10%, medletne stopnje rasti pa so prav tako opazno porasle (za približno 10 točk medletne rasti). V poletnih mesecih (juliju in avgustu) se je najmočnejše popravila dohodnina, saj je bila v obeh mesecih skupaj za približno 20 milijard (5.5%) večja kot pred letom dni. Celo (sicer še vedno zelo stisnjen) davek na dobiček je avgusta opazno popravil dolgoročno dinamiko. Le prispevki so tudi v poletnih mesecih presegli vrednosti iz istega obdobja lani za nekaj več kot 1%, torej toliko kot v predhodnih mesecih.

Domači davki na blago in storitve (davek na dodano vrednost, trošarine) so se avgusta sicer (sezonsko zmanjšali), bolj dolgoročna dinamika pa je bila visoka. Rast impulznega trenda je tako v juliju kot v avgustu presegla 6% na letni ravni. Levji delež krepki rasti posrednih davkov so prispevale trošarine, te so avgusta porasle za 5.6%, v obeh poletnih mesecih skupaj pa so bile za preko 100 milijonov više kot v istem obdobju 2008. Tudi če se trošarine v lanskem letu popravijo za premik, do katerega je prišlo v timingu vplačil, so bile trošarine letos za preko 70 milijonov (40%) višje. Povečane davčne stopnje seveda prikrivajo, koliko je k tako velikemu povečanju izdatnosti trošarin prispevalo povečanje (zmanjšanje) davčne osnove. Drugače je pri davku na dodano vrednost. Avgusta se je donos od davka na dodano vrednost zmanjšal za preko 50 milijonov (za slabo petino), vendar je bil trendni padec manjši zaradi močne sezone. V poletnih mesecih, še posebno avgustu, se je namreč ponovno okrepila bolj dolgoročna dinamika davka na dodano vrednost. Medtem ko je donos od davka na dodano vrednost v drugem četrtletju še zaostajal za istim obdobjem 2008 za 10.7%, je v poletnih mesecih zaostanek padel na 8.5%, samo v avgustu pa na 5.5%.

Povečanja medletnih stopenj pri neposrednih davkih (dohodnini in davku na dobiček) kakor tudi posrednih davkih (davku na dodano vrednost), kažejo, da se je v poletnih mesecih

(glede na isto obdobje 2008) opazno povečala davčna osnova. To opozarja na verjetno opazno pospeševanje rasti domačega produkta v tretjem četrtletju.

9. Ponovno poslabšanje neto finančne pozicije podjetij in prebivalstva

Krediti so po praktični stagnaciji v juniju julija porasli tako gospodinjstvom kot podjetjem, skupaj so bili večji za 149 milijonov (0.5%), kar je še vedno skromno povečanje za potrebe gospodarstva, tudi v sedanjem kriznem obdobju. Bolj dolgoročna, medletna, rast kreditov se je junija in julija opazno zmanjšala, pri podjetjih je julija že padla na samo 5.5%. Večino povečanja je seveda posledica rasti v drugi polovici lanskega leta (natančneje, dosežene višje ravni kreditov konec leta).

Depoziti so po junijskem povečanju za približno 110 milijonov (0.6%) julija opazno padli, zmanjšali so se celo pod majsko raven. Depoziti podjetij so padli manj kot depoziti prebivalstva.

Skupna neto finančna pozicija podjetij in prebivalstva (razlika med vsoto depozitov in vsoto kreditov) se je julija precej zmanjšala, kar za 330 milijonov; padla je celo na najnižjo letošnjo raven, ki je bila dosežena januarja !

Čeprav je cena mejnega refinanciranja pri ECB ostal nespremenjena, se je euribor zmanjšal za 0.2 do 0.3 točke pri vseh ročnostih. Detajlistične obrestne mere so se bolj malo spremenile. Izjema so bili depoziti podjetij za daljše vezave (preko 2 let), kjer so obrestne mere porasle za preko 1 točke in depoziti podjetij za ročnosti 1-2 let, kjer so se obrestne mere nekaj več zmanjšale (za okoli 0.6 točke). Več so se spremenile obrestne mere tudi pri kreditih podjetjem za daljše ročnosti (preko 5 let), kjer so se obrestne mere zmanjšale za več kot točko.

10. Pozitivna tekoča bilanca v juniju in v prvem polletju 2009

Celoletna tekoča bilanca Slovenije je bila zadnjič pozitivna leta 2002, letos pa pozitivni saldo za prvo polletje kaže na enako celoletno možnost. V kriznih časih je pozitiven rezultat predvsem posledica hitrejšega padca uvoza kot izvoza. Negativnemu saldu tekočega računa v prvem četrtletju v višini 166 milijonov €, je sledil pozitiven saldo v drugem v višini 222 milijonov €, tako da je polletni presežek 55.5 milijonov €.

Plačilna bilanca Slovenije (mil. €)

	januar – junij		junij	
	2008	2009	2008	2009
I. Tekoči račun	-911,0	55,5	-165,3	133,2
1. Blago	-1156,9	-85,4	-223,1	60,7
2. Storitve	808,3	631,0	152,3	137,6
3. Dohodki	-408,9	-389,4	-106,7	-51,4
3.1. Prejemki	592,2	508,8	108,4	88,6
Od dela	104,2	90,6	17,8	16,6
Od kapitala	488,0	418,2	90,6	72,0
3.2. Izdatki	-1.001,1	-898,2	-215,1	-140,0
Od dela	-116,4	-100,5	-21,9	-21,9
Od kapitala	-884,7	-797,7	-193,2	-118,1
4. Tekoči transferi	-153,5	-100,7	12,2	-13,7
4.1. V Slovenijo	333,7	379,1	93,5	64,0
Državni sektor	181,3	216,0	57,9	40,0
Ostali sektorji	152,4	163,1	35,6	24,0
4.2. V tujino	-487,1	-479,7	-81,3	-77,7
Državni sektor	-295,9	-307,6	-33,4	-51,1
Ostali sektorji	-191,2	-172,1	-47,9	-26,7
II. Kapitalski in finančni račun	1.175,6	-171,3	202,0	-104,6
A. Kapitalski račun	-5,1	33,0	0,7	42,0
B. Finančni račun	1.180,8	-204,3	201,4	-146,5
1. Neposredne naložbe	-27,7	-387,9	-84,3	-55,8
2. Naložbe v vrednostne papirje	-847,0	1.949,1	-242,9	-137,9
3. Finančni derivativi	34,4	-24,5	1,4	-5,2
4. Ostale naložbe	2.022,3	-1.900,9	548,3	63,5
4.1. Terjatve	-1.165,5	510,8	-765,6	747,6
4.2. Obveznosti	3.187,8	-2.411,7	1.313,9	-684,1
5. Mednarodne denarne rezerve	-1,3	159,9	-21,0	-11,1
III. Neto napake in izpustitve	-264,6	115,8	-36,8	-28,6

V juniju je bil presežek 133.2 milijonov € rezultat blagovnega presežka 60.7 milijonov € plus storitvenega presežka 137.6 milijonov € minus primanjkljaja v bilanci dohodkov faktorjev 51.4 milijone € minus neto odliva tekočih transferov 13.7 milijonov €. Kapitalski in finančni račun kaže zmanjšanje obveznosti za 104.6 milijonov €. Gre za rezultat priliva na kapitalski račun 42 milijonov €, neto odliva neposrednih investicij 55.8 milijonov €,

neto odliva iz portfeljskih investicij 137.9 milijonov €, odliva pri finančnih derivativih 5.2 milijona € in neto priliva iz ostalih naložb 63.5 milijonov €. Statistična napaka je bila -28.6 milijonov €.

34

V celotnem prvem polletju 2009 je storitveni presežek odtehtal primanjkljaje na ostalih treh podbilancah tekočega računa. Blagovni izvoz je zaostajal za uvozom (CIF) za 85.4 milijonov €, storitveni presežek je znašal 631.0 milijonov €, primanjkljaj v bilanci faktorjev je bil 389.4 milijonov €, neto odliv iz tekočih transferov pa je bil 100.7 milijonov €. Kapitalski in finančni račun je izkazal negativni saldo 171.3 milijone € kot posledica presežkov na kapitalnem računu v višini 33.0 milijonov €, neto odliva neposrednih investicij v višini 387.9 milijonov €, neto priliva iz naslova portfeljskih investicij v višini kar 1949.1 milijonov €, neto odliva pri nakupih derivativov 24.5 milijonov € in neto odliva ostalih naložb v višini 1900.9 milijonov € (razdolžitve iz Slovenije). Statistična napaka je znašala 115.8 milijonov €.

Po podatkih avgustovskega Biltena Banke Slovenije je znašal konec junija 2009 bruto zunanji dolg Slovenije 37.598 milijonov € (javni, ki narašča, je bil 10.820 milijonov €; zasebni, ki pada, pa 26.778 milijonov €), neto zunanji dolg pa 9.599 milijonov €. Slednji je dosegel maksimum 9.858 milijonov € v lanskem decembru. Mednarodne rezerve pri Banki Slovenije so bile konec julija 2009 593.4 milijonov €, mesec prej pa 539 milijonov € (pri tem devizne rezerve 472.4 milijonov €).